

ALEKSANDR SERGEYEVICH PUSHKIN ASARLARIDA XALQ FOLKLORINING O'RNI

Xo'jamberdiyeva Nazokat

Farg'ona Davlat Universiteti Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi

2- kurs talabasi

Annotatsiya: *Maqolada folklorning buyuk rus shoiri Aleksandr Sergeyevich Pushkin ijodiga ta'siri ko'rib chiqiladi. Uning asarlarida folklor motivlari, obrazlari va mavzularidan foydalanishning turli jihatlari tahlil qilinadi. Pushkin she'riy uslubining shakllanishida xalq donishmandligi, an'ana va mifologiyasining roliga alohida e'tibor qaratilgan.*

Kalit so'zlar: *folklor, Aleksandr Sergeyevich Pushkin, rus adabiyoti, ijod, motivlar, obrazlar.*

Aleksandr Sergeyevich Pushkin, shubhasiz, eng ko'zga ko'ringan rus shoir va yozuvchilaridan biri. Uning ijodi rus adabiy an'anasining buyukligi va boyligini ifodalaydi. Uning asarlariga singib ketgan, ularga o'zgacha lazzat va teranlik baxsh etgan xalq og'zaki ijodidan foydalanish uning ijodidagi muhim jihatdir.

Pushkin butun umri davomida xalq madaniyatining boy olami bilan o'ralgan edi. Uning oilasi rus zaminida chuqur ildiz otgan va u xalq ertaklari, qo'shiqlari va urf-odatlariga boy muhitda o'sgan. Bu folklor uning adabiy merosining ajralmas qismiga aylandi.

Pushkin ijodidagi folklorning eng yorqin ko'rinishlaridan biri uning folklor motivlari va obrazlaridan foydalanishidir. U ko'pincha rus ertaklari, afsonalari mavzulariga murojaat qilib, ularni o'z asarlarida mujassam etgan. Masalan, uning "Ruslan va Lyudmila" ertak she'rida asarga o'ziga xos joziba va sir bag'ishlovchi xalq ertaklari va naqshlariga ko'plab ishoralarga duch kelamiz. Lyudmila-buyuk Gertsogning qiziga mos keladigan go'zal va jasur. Ruslan - uning mehribon va topqir sevgilisi. Ammo to'y arafasida Lyudmila ertak malikalarining butun to'plamini to'plagan haqiqiy sehrgar Chernomor tomonidan asirga olinadi. "Chernomor" Lyudmilaning ta'mida emas va u o'zini xafa qilmaydi. Va uni kim qutqaradi, Pushkin?! Biroq, usiz ham Ruslanning qo'li va yarim shohligi uchun raqiblari bor edi. Endi u sehrli yerlarni ta'qib qilishni, so'nggi gapirayotgan ayiq bilan tanishishni, ulkan odam bilan to'qnashuvni va boshqa ajoyib ko'rinmaslikni, Chernomorning o'zi bilan yer yuzida va osmonda jang qilishni kutmoqda.

Для вас, души моей царицы,

Красавицы, для вас одних
Времен минувших небылицы,
В часы досугов золотых,
Под шепот старины болтливой,
Рукою верной я писал;
Примите ж вы мой труд игривый!
Ничьих не требуя похвал,
Счастлив уж я надеждой сладкой,
Что дева с трепетом любви
Посмотрит, может быть, украдкой
На песни грешные мои.

Bundan tashqari, Pushkin o'z asarlarida xalq she'riyatining tili va uslubidan ustalik bilan foydalangan. U o'z she'rlariga xalq qo'shig'i unsurlarini mahorat bilan kiritgan, ularga hissiy boylik, ohangdorlik bergan. Uning lirik asarlari ko'pincha xalq qo'shiqlariga o'xshab ketadi, bu ularni keng auditoriyaga tushunarli qiladi.

Shuni ta'kidlash kerakki, folklor Pushkin uchun nafaqat ilhom manbai, balki milliy ruh va o'zlikni ifodalash vositasidir. Uning asarlari rus xalqiga xos bo'lgan qadriyatlar va e'tiqodlarni, uning donoligi va vatanparvarligini aks ettiradi.

Pushkin ijodida xalq musiqasining o'rni Aleksandr Sergeyevich Pushkinning ijodiy jarayoni va uslubiga ta'siri bilan bog'liq keng ko'lamli jihatlarni ochib beradi. Ushbu mavzuni chuqurroq tushunish uchun bir nechta asosiy fikrlarni hisobga olish kerak:

Xalq musiqasidan ilhom va ta'sir: Pushkin ham o'z davrining ko'plab rus yozuvchilari va shoirlari singari xalq musiqasidan ilhomlangan. U qo'shiq aytish va musiqa chalish kundalik hayotning ajralmas qismi bo'lgan muhitda o'sgan. Bu xalq musiqa olami uning ongiga kirib bordi, didi va estetik afzalliklarini shakllantirdi.

She'riyatda musiqiy motivlardan foydalanish: Pushkin o'z she'rlarida musiqiy motiv va obrazlardan ko'p foydalangan. U she'rlarining ritmi va tovushiga e'tiborli bo'lib, musiqali so'z asarini yaratishga intilardi. Uning ko'pgina she'rlari aniq ritmik xususiyatga ega bo'lib, bu ularni musiqaga yaqinlashtiradi.

Lirik she'riyatning o'ziga xos xususiyatlari: Pushkin lirikasi ko'pincha ohangdor qo'shiqlarga o'xshaydi. U musiqiylik va teran ma'noni mahorat bilan uyg'unlashtirib, ong va qalb uchun musiqadek yangraydigan asarlar yaratdi. Uning ko'pgina she'rlarini gitara yoki boshqa cholg'u asboblari jo'rligida kuylash mumkin bo'lgan lirik balladalar yoki qo'shiqlar deb hisoblash mumkin.

Xalq og'zaki ijodi va xalq qo'shiqlarining ta'siri: Pushkin ijodiga xalq qo'shiqlari va musiqalari ham sezilarli ta'sir ko'rsatdi. U o'z asarlarida xalq kuylarini ko'p keltirgan yoki takrorlagan, ularga o'ziga xos she'riy ma'no qo'ygan. Bu uning matnlari va xalq qo'shiqlari o'rtasida o'ziga xos dialogik o'zaro ta'sirni yaratdi.

Shunday qilib, xalq musiqasi Pushkin ijodida katta rol o'ynadi, uning uslubini shakllantirdi, uni yangi asarlar yaratishga ilhomlantirdi va she'riyatiga o'zgacha musiqiylik va ohang bag'ishladi. Bu uning adabiy merosining ajralmas qismiga aylandi, bu butun dunyo o'quvchilarini xursand qilish va ilhomlantirishda davom etmoqda.

Xulosa qiladigan bo'lsak, Aleksandr Sergeevich Pushkin ijodida folklorning o'rni juda katta. U nafaqat xalq ertaklari va qo'shiqlaridan ilhomlanibgina qolmay, balki ularning motiv va obrazlarini o'z asarlariga faol kiritib, jahon kitobxonlarini hanuzgacha zavqlantiradigan va ilhomlantiradigan durdona asarlar yaratdi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Afanasyev, A. N. (1860). Russian Fairy Tales. Moscow: Tipografiya M. O. Vol'f.
2. Emerson, C. (2010). The Cambridge Introduction to Russian Literature. Cambridge University Press.
3. Pushkin, A. S. (1831). The Complete Works of Alexander Pushkin: Historical Notes. Edited by Pushkin, A. S., & translated by Walter Arndt. New York: Alfred A. Knopf.
4. Rahkmonkulovna, X. D. (2022). AS PUSHKIN ASARLARI TARJIMASIDA MUALLIF USLUBINING AKS ETTIRILISHI. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 2(14), 889-893.
5. Muxidinxonova, D. (2023). RUS ADABIYOTINING BUYUK SHOIRI. Development of pedagogical technologies in modern sciences, 2(3), 37-40.
6. Dilfuzaxon, S. (2023). AS PUSHKIN LIRIKASINING ASOSIY MAVZULARI VA MOTIVLARI. MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS, 1(1), 93-98.